

Új típusú pedagógus-továbbképzések kidolgozása az Eszterházy Károly Főiskolán és a Gyakorlóiskolában

MOGYORÓ SINÉ HERCZEG ÉVA

mogyorosinehe@ektf.hu

*Eszterházy Károly Főiskola Gyakorló Általános Iskola,
Középiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény*

Kulcsszavak: *elektronikus szakmódszertan, gyakorlatorientáció, hátrányos helyzet, NAT, pedagógusképzés*

Az „Együttműködés az Észak-magyarországi pedagógusképzés megújításáért” (TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0005) pályázati program célja olyan tudományos megalapozottságú, gyakorlatorientált pedagógusképzés létrehozása, melynek fókuszában a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása, az ehhez szükséges módszertani ismeretek bővítése áll. Az Európai Unió által támogatott projekt keretében azt a célt tűzte ki az Eszterházy Károly Főiskola, hogy az oktatók és a gyakorlóiskolai szakvezetők közreműködésével egy, a megújult Nemzeti alaptanterv törvényi szabályozásával összehangolt és az Észak-magyarországi régió társadalmi problémáira válaszokat kereső tanárképzési modellt dolgoznak ki.

Az Eszterházy Károly Főiskola a Miskolci Egyetemmel konzorciumi együttműködéssel valósítja meg a felsőoktatási pedagógusképzés minőségi megújítását. A projekt általános célkitűzése tehát a felsőoktatás minőségének javítása, valamint a felsőoktatás szerepének bővítése a foglalkoztathatóság növelésében. A program megvalósítói azt szeretnék elérni, hogy hosszútávon az Észak-Magyarországon folyó felsőoktatási pedagógusképzések és ezek gyakorlata megfeleljen a tudásalapú gazdaság kihívásainak, a valós társadalmi elvárásoknak, alkalmazkodva a köznevelési rendszer követelményeihez.

A program kidolgozása során részcélokat is megfogalmaztak:

- a pedagógusképzés minőségi fejlesztéséhez, magas színvonalának biztosításához szükséges kutatási kapacitások és tudástár bővítése;
- a tartalmi és szakmódszertani korszerűség és versenyképesség biztosítása;
- a pedagógusképzést segítő szakmai tartalomfejlesztés megvalósítása;
- a tanárképzés belső szervezeti feltételeinek kiépülése, a működési szabályok szerinti kialakítása;
- a felsőoktatási, köznevelési térségek pedagógiai kutató és szolgáltató feladatait ellátó, a pedagógusképzést nyújtó felsőoktatási intézményeket koordináló és szakmailag támogató térségi pedagógiai központok továbbfejlődése és hálózatának erősödése;
- a köznevelési intézmények teljes körű hozzáféréseinek elérése a térségi pedagógiai központok szolgáltatásaihoz.

Az öt modulból álló pályázat öt különböző szegmensre koncentrálnak ugyan, de a végső cél az, hogy egy országosan elismert képzési struktúra alakuljon ki, mely nagy hangsúlyt fektet a gyakorlati képzésre, és újrapozicionálja a Comenius Kar tanító- és óvóképzését országos szinten is. Az öt alprojekt szoros együttműködésben valósítja meg a kitűzött célok eléréséhez szükséges feladatokat. Jelen írás a „Együttműködés az Észak-magyarországi pedagógusképzés megújításáért” K/4-es alprojektjében folyó tevékenységet mutatja be részletesen. Az alprojekt legfontosabb feladatai: a jelenlegi pedagógus-továbbképzési kínálat összevetése a NAT 2012 célkitűzéseivel, hiányterületek kimutatása; szaktárgyi megújító képzések kidolgozása a hiányterületekre vonatkozóan, öt pedagógus-továbbképzés kipróbálása; külföldi tapasztalatszerzés, jó gyakorlatok megismerése; elektronikus szakmódszertani folyóirat létrehozása.

Szaktárgyi ismeretmegújítás – új típusú képzések

2013 szeptemberétől a köznevelési intézmények a NAT 2012 alapján készített kerettantervek alapján végzik oktató-nevelő tevékenységüket. Az új dokumentumok új követelményeket, elvárásokat fogalmaznak meg a pedagógusokkal szemben is. Ahhoz, hogy a következő időszak pedagógus-továbbképzési programjai hatékonyak legyenek, szükségessé vált a jelenlegi pedagógus-továbbképzési programok tartalmi és szemléleti egybevetése a NAT 2012 célkitűzéseivel és elvárásaival. Ennek kapcsán a K/4-es alprojekt keretében 2014 tavaszán megtörtént a jelenlegi pedagógusképzési és -továbbképzési anyagok dokumentumelemzése, valamint a hiányterületek kimutatása. A 2012-ben megújult Nemzeti alaptanterv fejlesztési követelményeinek gyakorlati megvalósítására való felkészültségről és az egyes területekhez kapcsolódó továbbképzési igényekről 300 pedagógust kérdeztünk meg kérdőív felmérés formájában. Ennek eredményeként kiderült, hogy hiányterületek mutatkoznak többek között az IKT tanórai alkalmazása, a kooperatív tanulásszervezési eljárások, az óvodai és a tanítói tevékenységet segítő képzések terén. A kutatás arra is rámutatott, hogy a részvétel szempontjából a digitális kompetenciák fejlesztésére lenne a legnagyobb igény, a műveltségi területek esetén is az informatikával kapcsolatban lenne a legnagyobb az érdeklődés. Második helyen szerepelt a hatékony, önálló tanulás kulcskompetenciája. A felmérés alapján jól csoportosíthatók a NAT által előírt területek, tehát láthatóvá vált, hogy érdemes ezeknek megfelelően kínálni a programokat, „programcsomagokat”.

A pályán dolgozó pedagógusok továbbképzéssel kapcsolatos igényeinek feltárása és megismerése után szükségessé vált, hogy az elképzeléseket harmonizáljuk a felsőoktatási szakemberek koncepcióival. Ennek egyik lépése volt egy szakmai fórum megszervezése, melyen – felsőoktatási és köznevelési szakemberek bevonásával – a jelenlegi pedagógusképzési és pedagógus-továbbképzési programok és a NAT 2012 koherenciáját, illetve a pályán lévő kollégák igényeiről szóló tanulmány következtetéseit tárgyalták meg a résztvevők.

A kutatások, igényfelmérések eredményeit feldolgozó közös szakmai fórum ajánlásainak megfelelő pedagógus-továbbképzési programok fejlesztésének előkészítése érdekében egy közös képzést tartottunk a programokat és módszertani segédleteket kidolgozó team tagjainak. A teamekben egy szaktanszéki és egy gyakorlóiskolai kolléga dolgozott együtt. A képzésen előtérbe került a pedagógus-továbbképzési programok akkreditációja, az akkreditációs eljárás lépései, az akkreditációs űrlap kitöltéséhez kapcsolódó gyakorlati tanácsok megbeszélése, valamint a kidolgozandó programok kereteinek véglegesítése.

A kutatást és az igényfelmérést követő szakmai fórumon és képzők képzésén megfogalmazott hiányterületekre koncentrálna a kidolgozott elveknek megfelelően kezdődött meg a pedagógus-továbbképzési programok fejlesztése szaktanszéki és gyakorlóiskolai kollégák együttműködésében. Kidolgoztunk harmincegy 30 órás továbbképzési programot és a hozzájuk kapcsolódó módszertani segédletet. A programok akkreditációját követően olyan moduláris képzésekkel bővül az intézmény kínálata, mely valódi válaszokat ad, fejlődési lehetőséget biztosít a pályát most kezdő és a több éve a szakmában tevékenykedő pedagógusok számára egyaránt. Főként a pedagógiai-pszichológiai tárgyakhoz kapcsolódó, a hatékony tanulás szervezést elősegítő, valamint a különböző osztálytermi konfliktusok megoldására specializálódott ismeretek bővítésére került sor. A kidolgozandó pedagógus-továbbképzések listáját igyekeztünk úgy összeállítani, hogy teljes egészében megújító programokat hozunk létre. Olyan gyakorlatias képzéseket kínáltunk, amelyek a tanítók és tanárok számára nemcsak elméleti, hanem gyakorlati haszonnal is járnak, s a mindennapi munkájukat hatékonyan segítik majd. Kiemelt cél volt a képzéskidolgozók számára annak figyelembevétele, hogy ezek az új programok segítsék a pedagógusok kompetenciáinak fejlődését is, hiszen a pedagógus-előmeneteli rendszer folyamatában ennek kiemelkedő szerepe van. A következő új típusú pedagógus-továbbképzések kidolgozására került sor:

- A geoszférák környezeti problémái,
- etnobotanikai és Pannontáji értékek,
- módszertani válaszok a matematikatanítás legújabb kihívásaira,
- korszerű módszerek a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztésében,
- a környezeti nevelés elmélete, korszerű módszerei, stratégiái, gyakorlata és a biomimikri mint innovációs lehetőség a fenntarthatósági szempontú oktatásban,
- modern technológiák alkalmazása az angol nyelv oktatásában,
- korszerű szervezési eljárások és újszerű módszerek a német nyelv tanításában,
- az IKT eszközök alkalmazása a magyar irodalom- és nyelvtanórákon,
- a történelemtanítás új szakmai és módszertani ismeretei,
- az önformálás filozófiai gyakorlatai, mint az erkölcsi nevelés egyik módszere,
- a pedagógiai értékelés perspektívái – a fejlesztő értékelés lehetőségei,
- a hatékony önálló tanulás pedagógiai támogatása,
- sajátos nevelési igényű tanulók mentálhigiénés problémái,
- hatékony önálló tanulás (önszabályozó tanulás pszichológiája),
- pályaismereti és önismereti tartalmak on-line felületei és ezek funkciói az iskolai pályaaorientációs tevékenységben,
- szociális képességfejlesztés (szociális csoportmunka lehetőségei az iskolában),
- nemzeti öntudat, nemzeti identitás,
- komplex művészeti nevelés,
- módszertani megújulás az ének-zenei nevelésben,
- a médiaműveltség fejlesztése a középiskolában,
- korszerű információforrások a könyvtárpedagógiában,
- mozgás-szervrendszeri és belgyógyászati elváltozások prevenciója és mozgásterápiája az általános iskolában,
- közgazdásztanárok új feladatai a tudásgazdaságban,

- problémamegoldó gondolkodás fejlesztése az algoritmizáló képesség fejlesztése révén elsősorban a számítógépes mérés, irányítás és a robotika eszközeinek felhasználásával,
- rendezvényszervezés különböző korosztályoknak a köznevelési intézményekben,
- mérések (nemzetközi, hazai, kompetenciamérés),
- komplex művészeti nevelés 6–10 éves korosztályban. Komplex művészeti projektek tervezése a különféle művészetek mozaikszerű összeszerelésével,
- a heti 5 órás testnevelésben megjelenő új tartalmak, lehetőségek az 1–4. osztályban
- inkluzív nevelés az óvodában - a befogadó pedagógus,
- prevenciók lehetőségei az óvodai mozgásfejlesztésben,
- néptáncan alapuló komplex képességfejlesztő program.

A projekt egyik újdonsága a néptáncan alapuló komplex képességfejlesztő program kidolgozása, melyben a tatai Kenderke Református Alapfokú Művészeti Iskola közreműködő partnerként vett részt. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az alapkészségek jelentős mértékben fejleszthetők különféle népi játékok és a néptánc tanításával. A módszer lényege, hogy a csoportosan elvégzett foglalkozás közben egyszerre fejleszthetők a sport, a zene műveléséhez szükséges alapképességek. A foglalkozásokkal megvalósítható a differenciált aktivitás, a különböző képességű tanulók saját közösségeikben történő integrált fejlesztése is.

A kidolgozott 31 pedagógus-továbbképzési program közül ötöt pilotképzés során megvalósítottunk. A pilotképzés kínálatát úgy állítottuk össze, hogy az lefedje az egyes karok tevékenységét. Alsó tagozatos – mindennapos testnevelés –, természettudományos, bölcsész, pedagógiai-pszichológiai tartalmú és a néptáncan alapuló komplex képességfejlesztő programot próbáltuk ki, mindezeket pedig egy általános (NAT 2012 és kerettantervek) előadás megtartásával vezettük be. A pedagógus kollégák nagy érdeklődése és a képzések végén kapott visszajelzések alapján elmondható, hogy az új típusú pedagógus-továbbképzések pilotjai sikeresek voltak.

Jó gyakorlatok az oktatásban – külföldi tapasztalatok

A projektben célként tűztük ki, hogy a hazai tapasztalatok megismerését követően a külföldön jól működő, a hazai oktatási rendszerrel könnyen harmonizálható jó gyakorlatokat megismerjük és átvegyük. Lehetőséget teremtettünk külföldi tanulmányutak szervezésére. Kollégáink először az eisenstadti főiskolán tettek látogatást, ahol az óvodapedagógusok és a tanítók gazdagodtak értékes szakmai tapasztalatokkal. A tanulmányút legfontosabb célja az volt, hogy betekintést nyerjenek az osztrák tanító- és óvóképzés folyamatába, a hallgatói gyakorlatok rendszerébe, a szakvezetői tevékenységek folyamatába. A tanulmányút programjában a tanítóképző intézmény megismerése mellett iskola- és óvodalátogatás, kollégákkal való eszmecsere, tapasztalatcsere is szerepelt. A szemináriumokon megismerhették a gyakorlati szemeszter felépítését, lényeges elemeit, követelményeit, valamint a mentorok szerepét, feladatait.

Ezt követően a szakmódszertanos és a szakvezető kollégáknak lehetőségük volt arra, hogy Kasselben ismerkedjenek meg a tanárképzés ottani rendszerével az intézményi felkészítéstől egészen a külső gyakorlati helyeken folyó munkáig. A tanulmányút elsődleges célja az volt, hogy megismerjék a német tanárképzés rendszerét, a kasseli egyetem tanárképzési sajátosságait, valamint képet kapjanak a tanárképzési központ működéséről. A

szemináriumokon megismerhették a gyakorlati szemeszter felépítését, lényeges elemeit, követelményeit, valamint a mentorok szerepét, feladatait. A tanulmányút programjában a tanárképző intézmény megismerése mellett iskolalátogatásra, kollégákkal való eszmecsere, tapasztalatcsere is sor került. Mindkét tanulmányútról elmondható, hogy a résztvevők sok hasznos ismerettel gyarapodtak, konstruktív együttműködés valósult meg az osztrák, illetve német szakemberek és a látogató kollégák között, valamint szó esett további együttműködési lehetőségekről is.

Szaktárszertani folyóirat

A pályázatban vállaltuk egy elektronikus szaktárszertani folyóirat létrehozását is, amelyben a program során szerzett tapasztalatokat, a kidolgozott megújuló pedagógus-továbbképzési kínálatot, valamint a pedagógusképzéssel kapcsolatos újdonságokat szeretnénk publikálni. A tematikus számok többek közt a különböző műveltségterületekhez kapcsolódó ismeretekkel, a módszertani megújulás lehetőségeivel, jó gyakorlatok bemutatásával foglalkoznak majd.

Összegzés

Összegzésként elmondható, hogy „Együttműködés az Észak-magyarországi pedagógusképzés megújításáért” pályázat K/4-es modulja lehetőséget adott arra, hogy a gyakorló pedagógusok és a főiskolai oktatók közös munkája eredményeképpen megújuló pedagógus-továbbképzések jöjjenek létre. Ezek segítik a pedagógusok oktató-nevelő munkáját, hozzájárulnak a pedagógusok kompetenciáinak fejlődéséhez, ezáltal is biztosítva a további magas színvonalú és hatékony szakmai munkát. A pályázat egészét tekintve pedig hiszünk abban, hogy az általánosan megfogalmazott célok és a közvetlen projektcélok megvalósulnak, ezzel is segítve a felsőoktatás minőségének javulását és alkalmazkodását a köznevelési rendszer követelményeihez.

Developing new types of teacher training in the Esterhazy Karoly College and Training School

“Cooperation for the renewal of teacher training in the North of Hungary” (TÁMOP 4.1.2.B.2-13/1-2013-0005) grant program aims to create a science-based, practice-oriented teacher training, which focuses on disadvantaged students’ catching up and broadening methodological knowledge.

The ultimate goal of the five-module application is to develop a nationally recognised training structure that places great emphasis on practical training. This paper presents the project K/4 module current activity in detail. The main tasks of sub-projects: the comparison of the current teacher training provision in the 2012 NCC (National Core Curriculum)’s objectives; checking for missing areas; developing new subject renewal training courses for those missing areas; testing five teacher trainings; gaining experience abroad, learning about good practices; creating an electronic magazine on professional methodology.